నిష్కృతి

తుమ్మలపల్లి వేంకటసీతారామారావు గారు

౧

అర్థరాత్రి. పన్నెండుదాటి పావుగంటయింది. కచేరీచావడిలో ఉన్నదీపము కొద్దిగా తగ్గింపబడి ఉన్నది. పగలంతా పనిచేసిన బడలిక చేత పడకకుర్చీలోనే పండుకొని నిద్రపోతూన్న పద్మనాభము ఉలిక్కిపడి లేచేడు. దీపాన్ని పెద్దదిగా చేసి "ఎవరక్కడ?" అని కేక వేశాడు. "నేనే రంగనాథాన్ని" అని గుమ్మముదగ్గిర నుంచి జవాబువచ్చింది.

పద్మనాభము "సరే, లోపలికిరా" అన్నాడు. రంగనాథము లోనికి ప్రవేశించేడు. అతడు పద్మనాభానికి తమ్ముడు. బాల్యయౌవనమధ్యకాలములో అశ్రద్ధగా విడిచివేయబడడంచేత అతనివర్తనం దుష్పథాన్ని అనుగమించింది.

పద్మనాభము సోదరుడి మొఖంచూసి నిర్విణ్ణుడైపోయినాడు. దుస్సహంగావస్తూన్న మత్తుపదార్థాల వాసనను అతికష్టంతో సహించుకొని, "నీవెవరినైనా హత్య చేసిరా లేదుగదా!" అనిఅడిగినాడు. రంగనాథము ఏదో చెప్పబోయినాడు. కాని హృదయంలో ఉన్న ఆందోళనవల్ల మాటలుతడబడినయి. చిట్టచివరకు కొంచెము తేరుకొని "చేసేవచ్చేను" అని హీనస్వరంతో ప్రత్యుత్తరమిచ్చేడు.

"ఎందుకు చేయవలసివచ్చింది?"

"మానవతి అయిన ఒక స్త్రీయొక్క మానము కాపాడడానికి."

"ఆమె ఎవరు? ఆమెకు నీకు ఏమిసంబంధం?"

"సంబంధమేమీలేదు. ఆకస్మికంగా తటస్థపడినది. ఆమె ఒక అదృష్టహీనఅనుపరిత్యక్త. ప్రఫుల్లమై నెత్తావులచిమ్మవలసిన ఆపుష్పము విధివశాత్తు కర్దమకలితకంటకమార్గంలో పడిపోయింది. అలాంటిపుష్పాన్ని నలగద్రొక్కడానికి ప్రయత్నిస్తూన్న ఒకకిరాతకుణ్ణి నేను ఎదుర్కొనవలసివచ్చింది."

"ఆమెను గురించిన వివరాలింకేమైనా తెలుసునా?"

"ఆమె ఒక సద్వంశములో పుట్టినదిలాగ కనుబడుతూంది. ఆమెకు మోహనలాలు అనే అతనితో పదునాలుగోయేట వివాహము జరిగింది. వారిద్దరూ రెండేండ్లు కాపురంచేసిన తరువాత ఒకరోజున మోహనలాలు అకస్మాత్తుగా మాయమైనాడు. అప్పటినుంచి ఆమె యీవిశాలజగతీరంగంలో ఏకాకినియైపోయింది. వ్రయ్యలైన గుండెలతో ఆతనిని వెదకడానికీమెపడ్డపాట్లన్నీ వ్యర్థమైపోయినవి. వెతికీవెతికీ విసికి చివరకు ఈమె యీపట్టణానికివచ్చి కారెక్ వాలిస్ స్ట్రీటులో 58 నెంబరున్న యింట్లో ఒకభాగాన్ని అద్దెకుతీసుకొని ఉంటున్నది."

"మరి—హత్యజరగడానికేమిటి కారణం?"

"ఇలాఉండగా జయరామ్ అనేయువకుడు ఆమెను ప్రేమించి తిరస్కృతుడైనాడు. కాని వాడు బలిమినైనా ఆమెను సాధించాలని ప్రయత్నాలు ప్రారంభించేడు. ఈరోజురాత్రి పదిగంటలకు నేనామె ఉన్నయింటికి నాస్నేహితుడికోసం వెళ్లడం తటస్థించింది. నాస్నేహితుడు లేనందువల్ల తిరిగివస్తూండగా భయంతో ఆమెవేసిన కేకలు వినిపించినవి. ఉత్సుకతతో కిటికీదగ్గరకుపోయి చూసేటప్పటికి లోపల జయరామ్ తప్పతాగి ఆమెనుబలాత్కరిస్తున్నాడు. ఆమె అప్పటిస్థితి నాహృదయాన్ని కరగించింది. వెంటనే నేను తలుపులనతన్ని లోపలికిప్రవేశించి ఒళ్లుతెలియనికోపంలో వాడిగొంతుకనులిమివేశాను. తరువాత ఆశవాన్ని

భుజముమీదవేసుకొని వీథిలోకివచ్చేను. ఆకాశము మేఘావృతమై ఉండడమువల్ల కటికచీకటిగా ఉన్నది. జనసంచారమేమీలేదు. ఆఅవకాశాన్ని పురస్కరించుకొని ఆశవాన్ని వంతెనదగ్గిర పారేశాను."

"ఆశవానికి సంబంధించిన వేమైనా తెచ్చేవా?"

"ఏమీ తేలేదు."

"సరే, ఇక్కడనుంచి సరాసరి నీవు ఇంటికిపో. బయటికిరాబోకు."

రంగనాథము వెళ్లిపోయినాడు. నిర్మలమై, శాంతమైఉన్న పద్మనాథము మానసకాసారంలో ఒక్క ఉదుటున పెనుబండబడినట్లయిపోయింది.

ఆమిగిలిన రాత్రిఅంతా అతనికి నిద్రయేలేదు.

౨

తెల్లవారింది. పద్మనాథము కాలకృత్యాలుతీర్చుకొని కాఫీపుచ్చుకొన్నాడు. కారన్‌వాలిస్‌స్ట్రీటుకువెళ్లి ఆస్త్రీనికలుసుకొందామని మెల్లగాబయలుదేరేడు. ఆవీథిలో 58 నెంబరున్న యింటినిజేరి తలుపు తట్టేడు. ఒకముసలిదాసివచ్చి తలుపుతీసి అతణ్ణి సగౌరవంగా లోపలికితీసికెళ్లి ఒకకుర్చీమీద కూర్చోబెట్టి పోయింది.

కొంతసేపటికి అతనికి ఒక సుకుమారి ద్వారముదగ్గఱ ప్రత్యక్షమైంది. ఆమెముఖము అమితభయాన్ని సూచిస్తూఉన్నది. ఆమెపైదృష్టి కనిపెట్టి పద్మనాథము "నేను రంగనాధానికి అన్నను. నీమేలుకోరే యిక్కడకువచ్చేను. ఏంతమాత్రము భయపడనక్కరలేదు." అని అభయహస్తము చూపుతూఅన్నాడు.

"నేను మీతమ్ముడిగారి మహోపకారానికి ఆజన్మాంతము కృతజ్ఞురాలిని" అని ఆమె హీనస్వరంతో అన్నది.

"నీపేరు ఏమిటి?"

"ఇందుమతి. నాదౌర్భాగ్యగాథనుబహుశః మీతమ్ముడిగారినోట వినియేఉంటారు." అని ఆమెఅన్నది.

"విన్నాను. హత్యజరిగినప్పుడు ఇక్కడ యింకెవరైనా ఉన్నారా?"

"ఎవ్వరులేరు. తొమ్మిదిగంటలకే ఆవేళ దాసీదానిని పంపించేశాను. నేను ఒంటరిగా ఉండడము చూసే వాడు దుండగానికి పూనుకొన్నాడు. అప్పుడే దైవములాగ మీతమ్ముడుగారువచ్చి నన్నురక్షించేరు."

"నీవింకా చెప్పవలసిందేమన్నా ఉందా?"

"ఏమీలేదు. సాధ్యమైనంతవరకు వారిని పోలీసువారి బారినుంచి రక్షింపవలసిందని ప్రార్థన."

"రంగనాథము నిన్నెలా ఎరుగును?"

"ఆదుష్టుడు బాధిస్తూన్నపుడు భయమువేసి నేను కేకలువేశాను. అప్పుడు వీథిలోనుంచి వారు పరుగెత్తుకొనివచ్చి నన్నురక్షించేరు."

"నీవు చాలాజాగ్రత్తగలిగి ఉండవలసి ఉంటుంది. ఆహత్యకు నీకు సంబంధమున్నదని ఎవరికిని అనుమానము కలుగకుండాఉండేవిధంగా నీవు ప్రవర్తించాలి."

"అలాగే."

పద్మనాథములేచి యింటికిబయలుదేరేడు. ఇందుమతి స్వరూపసంపద-లజ్జావినయశీలాల్యాలు-అతని హృదయఫలకాన ముద్రాపితములైపోయినవి. అంతటి సద్గుణములుగల మనోహరవిగ్రహాన్ని పరిత్యజించి పారిపోయిన పాషండుణ్ణి దూషించేడు. దైవమామెపట్ల కాఠిన్యతవహించినందుకు నొచ్చుకొని, ఆమెకు సాయము చేసిన తనతమ్ముడి ఔదార్యమును, సాహసమును ప్రశంసించుకొన్నాడు.

3

రంగనాథము మూడోనాడు వార్తాపత్రికలో హత్యావృత్తాంతం ఈక్రిందివిధంగా పఠిస్తూంచూశాడు.

"కారక్ వాలిసుస్ట్రీటు సందలి హత్య

27-వ తేదీ ఉదయమున కారక్‌వాలిసుస్ట్రీటు తిరుగుడులో వంతెనదగ్గఱ ఒకమనుష్యకళేబరము కానబడినది. గుఱుతులనుబట్టి చూడగా ఒకహత్యజరిగినట్లు తోచుచున్నది. శవము రైల్వేకంపెనీలో చిన్న ఉద్యోగియైన కే. జయరాంఅను వానిదని ధ్రువపఱుపబడినది. పోలీసువారు అమితజాగరూకులై హంతకుని కొఱకు వెదకుచున్నారు. ఇంకను జాడలేమియును దెలియరాలేదు."

అతడు దానిని పదేపదేచదువుకొన్నాడు. ఆహత్యచేసిన హంతకుడు తానేగదా అనుకొన్నాడు. పాపకృత్యానికి తగినఫలం పరమానందంగా అనుభవించకుండా పిరికిగుండెతో దాన్ని తప్పించుకొనడానికి ప్రయత్నించడము నీచమనుకొన్నాడు. అతనికి జీవితమువీూద ఒకవిధమైన విరక్తిపుట్టింది.

అతడు వీధిలోకివచ్చి పరధ్యానంగా పోవసాగేడు. అవతలివైపునుంచి ఒకబిచ్చగాడు ఒకపాట పాడుకొంటూ వస్తున్నాడు.

ప్రాపంచికసుఖంబు పరమావధిగనెంచి
పాపివై పోబోకె మనసా!
ప్రకృతిలోపలనున్న ప్రణవంబుభజియించి
పరమాత్మజేరవే మనసా!

వైరాగ్యమార్గాన్ని అనుసరించిన రంగనాథము మనస్సులో ఈపాటయొక్కభావము బాగాహత్తుకొనిపోయి అతనిహృదయంతరాళాన్ని కలచివేసింది. వెంటనే అతడుజేబులోనుంచి రూపాయిఒకటితీసి ఆబిచ్చగానికీయపోయినాడు. ఆబిచ్చగాడు "నాకు అక్కరలేదు. పరమానందంతో పాటలుపాడుకొమ్మని పరమాత్ముడు ఆయాచితంగా యీకానుక మొన్నరాత్రి నాకు సమర్పించేడు." అనిరాళ్లతో చెక్కబడ్డ ఒకఉంగరాన్ని జోలెలోనుంచి తీసి రంగనాథంచేతి కిచ్చేడు.

రంగనాథం దాన్నిపరిశీలించి కవ్వమన్నాడు. ఆశ్చర్యం!! 'కే. జయురాం' అనేఅక్షరాలాఉంగరం మీూద ఉన్నయి.!!!

౪

మర్నాడు పద్మనాథము పత్రికలో

"కారక్ వాలిస్ స్ట్రీటు సందలి హత్య

నిన్నటిరాత్రి పోలీసువారు హంతకుని బంధించిరి. అతడు బౌబజారులో తిరుగుచుండగా పట్టుకొనబడియెను."

అని ఉండడము చూశాడు. దడదడలాడేగుండెతో తమ్ముడింటికివెళ్లేడు. రంగనాథము నిద్రపోతున్నాడు. అతణ్ణిచూడగానే పద్మనాథము మనస్సులోఉన్న గందరగోళం ఒక్కపెట్టున శాంతించింది. అమాయకుడొకడు పట్టుబడ్డాడనుకొన్నాడు. వెంటనే తమ్ముణ్ణిలేపి జరిగినసంగతి తెలియజెప్పేడు. రంగనాథము అంతావిని "నిన్న నాకొకబిచ్చగాడు కనబడ్డాడు. వాడిదగ్గఱ "కే.జయురాం" అనేఅక్షరాలున్న

194

ఉంగరమున్నది. దాన్ని చూడగానే నాకు అపరిమితమైన భయంవేసినందువల్ల ఆభయావేశంలో అది వాడి కెట్లాలభ్యపడ్డదో తెలిసికోలేకపోయినాను." అన్నాడు.

"ఎవడా బిచ్చగాడు? ఎలా ఉంటాడు?"

"కొంచెము పొడగరి. కాషాయవర్ణము అంగరఖాతొడుక్కొని ఒక ఎఱ్ఱబనాతు టోపీ పెట్టుకొని ఏక తారవాయిస్తూ తత్వాలుపాడుతుంటాడు."

"ఓహో! అతణ్ణి నిన్న సాయంకాలం ఇద్దరు పోలీసులు పట్టుకొని వెళ్లుతూండగా చూశాను. అతడు శాంతంగా వారివెంటపోతున్నాడు. ఆఉంగరమున్నందుకే పట్టుకొన్నారు కాబోలు."

రంగనాథము మాట్లాడలేదు. అతనిమనస్సుకు అస్వస్థత జాస్తిఅయింది. నిష్కారణంగా ఒకనిరపరాధి శిక్షింపబడపోతున్నాడే అని అతనికి విచారము హెండుకొన్నది.

౫

హత్య విచారణకువచ్చింది. కోర్టునిండాజనులు కిటకిటలాతున్నారు. పద్మనాభము రంగనాథముకూడా వచ్చి వాళ్లలో ఒకమూలకూర్చున్నారు. కొంతసేపటికి బిచ్చుకత్తులతో పోలీసులు ఒకబిచ్చగాణ్ణి తీసికొని వచ్చి బోనులో నిలుచోపెట్టేరు. పోలీసుశాఖవారతనికి వ్యతిరేకంగా తగిన సాక్ష్యసామగ్రిని తయారుచేశారు. 'కే. జయరాం'అని అక్షరాలున్న ఉంగరము ఆబిచ్చగానిదగ్గఱ దొరికినందువల్ల అతడే జయరాంను ఖూనీచేసి ఆఉంగరాన్ని హరించేడని నేరము మోపబడింది. విచారణలో అతడే హత్యచేసినట్టు రుజువుచేయించేరు. విచారణానంతరం ముద్దాయి యీక్రిందివిధంగా వాఙ్మూలంయిచ్చేడు.

"నాపేరు మోహనలాలు. అయిదేండ్లక్రిందట నామతిచలించి అమాయకురాలైన నాభార్యను ఒంటిగా విడిచిపెట్టి నేను దేశముమీద లేచిపోయినాను. తరువాత సంవత్సరానికి నాకు పూర్వస్మృతిరాగా మళ్లీ నాభార్యను వెదకడానికి ప్రయత్నాలుచేశాను. కాని ఆమెయెక్కడా కనుపించలేదు. ఆమె బహుశః నాకొఱకు దిగులుపెట్టుకొని మరణించియుంటుందనుకొని విరాగినై ఆవేషంతో భిక్షాటనముచేసుకొని జీవిస్తూ ఊరూరుతిరుగుతూ ఇక్కడికివచ్చేను. నేనింతవఱకు ఋజుమార్గాన్ని తప్పలేదు. 28-వతారీకున నాకొక దమ్మిడీఅయినా దొఱకలేదు. ఆరోజురాత్రి ఆకాశముమేఘాలతో ఉరుములతోనిండి గాఢాంధకారపటలి కమ్ముకొనేటట్టుచేసినందువల్ల పట్టణమంతా పెందలకడనే మాటుమణిగింది. ఊరంతాతిరిగినా నాకొక నాణెముకాని, కబళమన్నముగాని పెట్టేవారులేకపోయినారు. అర్ధరాత్రిఅయింది. అప్పటికి కారన్ వాలిసు స్ట్రీటు వంతెనదగ్గరకువచ్చేను. తనక్కనిమెఱసిన మెఱుపులో నేనాశవాన్నిచూశాను. క్షుద్బాధపీడిస్తూండడముచేత అరుస్తులజేబులలో ఏమన్నాడబ్బుంటుందేమోనని వెదికేను. ఏమీదొఱకలేదు. కాని ఎడమచేతి చిటికెన వ్రేలికిమాత్రం యీ ఉంగరమున్నది. దాన్ని తీసికొని వెళ్లిపోయినాను. ఇదీనేనుచేసిన అపరాధము."

తీర్పుచెప్పేరు. ముద్దాయికి ఉరిశిక్ష విధించేరు.

అంతావిని రంగనాథము ఉస్సురుమని పెద్దనిట్టూర్పువిడిచేడు. ఆనిట్టూర్పుతో కలిసి బహుశః అతని ప్రాణవాయువు లెగిరిపోయిఉంటవి.

౬

ఆమఱునాడు పద్మనాభము రంగనాథము యింటికివెళ్లేడు. తలుపులు కిటికీలు అన్నీ తెరిచేఉన్నవి. పిలిచేడు. ఎవరు పలుకలేదు. అన్నిగదులు వెతుక్కుంటూ పడకగది ప్రవేశించేడు. మంచముమీద రంగనాథము పక్కకొత్తిగిల్లి పండుకొనిఉండడము చూశాడు. దగ్గఱకువెళ్లి తట్టిలేపేడు. కదలలేదు. ముక్కుదగ్గర వేలుపెట్టి

చూశాడు. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసములులేవు. అతనిగుండెలు గుభుక్కుమన్నవి. చేతులు ముట్టుకొన్నాడు. మంచు గడ్డలాగా చల్లగాఉన్నవి. హతాశుడై పద్మనాభం కుర్చీలోకూలబడ్డాడు. తరువాత గదిచుట్టు తెల్లబోయి చూశాడు. బల్లకింద ఒకకవరుపడిఉన్నది. లేవనెత్తిచూశాడు దానిమీద "అర్జంటు—దీనిని పోలీసువారి కందజేయవలయును" అని వ్రాసిఉన్నది. లోపలఏమున్నదో అని చించి చదివేడు.

"నేను స్వబుద్ధిచేత చావనిశ్చయించుకొన్నాను. కారణ్‌వాలిసుస్ట్రీటుహత్యలో నేనే హంతకుడిని. నాకుబదులుగా నిరాపరాధియైన యింకొకడు మరణదండనఅనుభవించబోతూంటే నేనుచూస్తూ ఊరుకోలేక-విశేషించి నేను ఏసాధ్వియొక్క అభిజాత్యాన్ని కాపాడడాని కీహత్యను చేయవలసివచ్చిందో ఆమెయొక్క భర్తయే నిష్కారణంగా అనుమానింపబడి శిక్షకుపాత్రుడు కావలసివచ్చినందువల్ల ఆత్మహత్యకు పూనుకొని నాపాపానికి నిష్కృతి నాచేతిమీదుగానే అనుభవించేను. ఉదారస్వభావులైన మీరు ఆనిర్దోషినివదలి కారణ్ వాలిసుస్ట్రీటులో 58 నెంబరుగలయింటిలోఉన్న ఇందుమతిఅనే ఆమెకు అతణ్ణి ఒప్పగించవలసింది. ఇదే నా అంత్యసంప్రార్థనము.—రంగనాథము."

పద్మనాభము కొయ్యబారి అలాగే చాలాసేపు నిలుచబడిపోయినాడు. తరువాత ఆకాగితాన్ని పోలీసు వారికిచ్చి మోహనలాలును విడిపించి, చాలకాలమునుండి వియోగదుఃఖము అనుభవిస్తున్న ఆదంపతులకు సంయోగభాగ్యము గలిగించి పుణ్యముగట్టుకొన్నాడు.

పుష్పకన్య

తిమ్మరాజు సత్యనారాయణరావుగారు

మాయయు మర్మమున్ గన, వమాయకురాలవు, పుష్పకన్య! నీ
ప్రాయము, నీదుప్రేమఁ, గనుపారఁగఁగ్రోలి, సమస్తసౌఖ్యముల్
హాయిగఁబొంది, నిన్వీడిచి, యన్యులఁజేరి సుఖింపనెంచి, యా
తీయనిప్రేమరాగముల దీయుచునుండెను భృంగమక్కటా!

ఇది వినిర్మలప్రణయవాహినియటంచు
నెంచి, యీపుష్పకామినీవంచకవరు
స్నేహమాసించి, యాతనిఁజేరుదేమొ!
మోసపోయి విచారింతు ముద్దరాల!

ఈతని మధురమోహనగీతములును
లలితసుందరచిత్రవిలాసములును
గాంచి, కవికుమారులె భ్రమియించినారు;
అబలవీవు, భ్రమించుట యబ్బురంబె?

మాయమెఱుఁగని కామినీమణులహృదయ
సీమలలో ప్రణయలతలు చిగురులెత్త
జేసి, సుఖియించి, పిదప వంచింతురకట!
నమ్మరాదమ్మ! పురుషుల నమ్మరాదు!